

Bijlage 3
Factsheets met spreeklijnvorstellen
AO gewasbeschermingsmiddelen, 7 maart 2018

Leeswijzer:

In dit document treft u 21 factsheets aan, inclusief voorstellen voor spreeklijnen. De factsheets vallen onder de 5 hoofdthema's, zoals deze zijn genoemd in de nota. Onder elk hoofdthema zijn de bijbehorende factsheets, opgesomd in alfabetische volgorde.

buite	wijdte verzoek

buite	wijdte verzoek

3. Recente ontwikkelingen rondom goedkeuring van werkzame stoffen

Bt	wijdte verzoek

4. Effecten van gewasbeschermingsmiddelen op humane gezondheid

- Azolenresistenite
- Buiten reikwijdte verzoek
- Hormoonversturende stoffen
- Metam-natrium
- Stapeling gezondheidseffecten
- Klachtenstructuur

buite	wijdte verzoek

buiten reikwijdte verzoek

- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]

buiten reikwijdte ve

- | [Redacted]
- | [Redacted]
- | [Redacted]
- | [Redacted]
- | [Redacted]
 - | [Redacted]
 - | [Redacted]
 - | [Redacted]
 - | [Redacted]
 - | [Redacted]
- | [Redacted]
- | [Redacted]

- | [Redacted]
- | [Redacted]
- | [Redacted]
- | [Redacted]
- | [Redacted]
- | [Redacted]
- | [Redacted]
- | [Redacted]
- | [Redacted]
- | [Redacted]
- | [Redacted]

- | [Redacted]
- | [Redacted]
- | [Redacted]
- | [Redacted]
- | [Redacted]

[Redacted]

buiten reikwijdte verzoek

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

- [Redacted list item]

- [Redacted list item]

- [Redacted list item]

- [Redacted list item]

- [Redacted list item]

buiten reikwijdte verzoek

buiten reikwijdte ver

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

- buiten reikwijdte verzoek

- | [redacted]

- | [redacted]

[redacted]

- | [redacted]

- | [redacted]

- | [redacted]

- | [redacted]

- | [redacted]

- | [redacted]

buiten reikwijdte verzoek

[redacted]

- | [redacted]

- | [redacted]

- | [redacted]

- | [redacted]

- | [redacted]

buiten reikwijdte verzoek

buiten reikwijdte ver

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

buiten reikwijdte verzoek

[Redacted text block]

- buiten reikwijdte verzoek
-

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

■

- buiten reikwijdte verzoek

buiten re kwijde verzoek

- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]

buiten reikwijdte verzoek

buiten reikwijdte

[Redacted text block containing multiple paragraphs of obscured content]

[Redacted text block containing multiple paragraphs of obscured content]

buiten reikwijdte verzoek

[Redacted text block at the bottom of the page]

buiten reikwijdte verzoek

■

■

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

buiten reikwijdte verzoek

■

[Redacted text block]

■

[Redacted text block]

■

[Redacted text block]

■

[Redacted text block]

■

[Redacted text block]

■

[Redacted text block]

■

[Redacted text block]

■

[Redacted text block]

bu

Wijzig verzoek

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

bu

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

bu

[Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

buiten reikwijdte verzoek

buiten reikwijdte ver

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

buiten reikwijdte verzoek

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

- | [REDACTED]
- | [REDACTED]
- | [REDACTED]
- | [REDACTED]
- | [REDACTED]

buiten reikwijdte verzoek

buiten re kwijde ve

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

buiten re kwijde verzoek

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

buiten reikwijdte verzoek

- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]

[Redacted]

- [Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]

[Redacted]

- [Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

- [Redacted]

[Redacted]

- [Redacted]

buiten reikwijdte verzoek

buiten reikwijdte ver

- █ [Redacted]
- █ [Redacted]
- █ [Redacted]
- █ [Redacted]

- █ [Redacted]
- █ [Redacted]
- █ [Redacted]
- █ [Redacted]
- █ [Redacted]
- █ [Redacted]

- █ [Redacted]
- █ [Redacted]
- █ [Redacted]
- █ [Redacted]

- █ [Redacted]
- █ [Redacted]
- █ [Redacted]
- █ [Redacted]

buiten reikwijdte verzoek

buiten reikwijdte ve

- [Redacted list item 1]
- [Redacted list item 2]
- [Redacted list item 3]
- [Redacted list item 4]
- [Redacted list item 5]
- [Redacted list item 6]
- [Redacted list item 7]
- [Redacted list item 8]

[Redacted section header]

- [Redacted list item 1]
- [Redacted list item 2]
- [Redacted list item 3]
- [Redacted list item 4]
- [Redacted list item 5]
- [Redacted list item 6]
- [Redacted list item 7]
- [Redacted list item 8]
- [Redacted list item 9]
- [Redacted list item 10]

- [Redacted sub-item 1]
- [Redacted sub-item 2]
- [Redacted sub-item 3]
- [Redacted sub-item 4]
- [Redacted sub-item 5]
- [Redacted sub-item 6]
- [Redacted sub-item 7]
- [Redacted sub-item 8]
- [Redacted sub-item 9]
- [Redacted sub-item 10]

- [Redacted list item 1]
- [Redacted list item 2]
- [Redacted list item 3]
- [Redacted list item 4]
- [Redacted list item 5]

buiten re kwijde verzoek

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

buiten reikwijdte verzoek

[Redacted text block]

buiten reikwijdte verzoek

- | [Redacted]
- | [Redacted]
- | [Redacted]

[Redacted]

- | [Redacted]
- | [Redacted]
- | [Redacted]
 - | [Redacted]
 - | [Redacted]
 - | [Redacted]
- | [Redacted]
- | [Redacted]
- | [Redacted]

[Redacted]

- | [Redacted]
- | [Redacted]

buiten reikwijdte verzoek

[Redacted]

- | [Redacted]
 - | [Redacted]
 - | [Redacted]
 - | [Redacted]
 - | [Redacted]

[Redacted]

- | [Redacted]

buiten reikwijdte verzoek

[Redacted]

- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]

buiten reikwijdte ve

[Redacted text block 1]

[Redacted text block 2]

[Redacted text block 3]

buiten reikwijdte verzoek

[Redacted]

- [Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

[Redacted]

- [Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

- [Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
- [Redacted]
 - [Redacted]
[Redacted]
 - [Redacted]
[Redacted]
- [Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
- [Redacted]
[Redacted]

Buitengewone verzoek

- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]

- o Buiten re kwijde verzoek

[Redacted text block containing multiple paragraphs of obscured content]

[Redacted text block]

Buiten reikwijdte verzoek

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Buiten reikwijdte verzoek

- Buiten re kwijde verzoek

- [redacted]

- [redacted]

- [redacted]

- [redacted]

- [redacted]

- [redacted]

- [redacted]

- [redacted]

- [redacted]

- [redacted]

- [redacted]

- [redacted]

- [redacted]

- [redacted]

- [redacted]

- [redacted]

- [redacted]

- [redacted]

- [redacted]

Buiten reikwijdte van

- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]

[Redacted]

- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]

- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]

- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

4 Effecten van gewasbeschermingsmiddelen op humane gezondheid

- Azolenresistenite
- BT Wijde verzoek
- Hormoonverstorende stoffen
- Metam-natrium
- Stapeling gezondheidseffecten
- Klachtenstructuur

Azolenresistentie bij *Aspergillus fumigatus*

1 Kern

- Het blijkt dat de schimmel *Aspergillus fumigatus* (hierna *Aspergillus*) steeds vaker resistent is tegen medicijnen in de groep van de azolen, hetgeen de behandeling van humane infecties met *Aspergillus* moeilijk maakt.
- Voor gezonde mensen is de schimmel *Aspergillus* geen gevaar. Patiënten met een verzwakt immuunsysteem (vanwege chronische longziekte of bijv. een transplantatie) lopen ernstig risico op een infectie met deze schimmel. Wanneer daarbij sprake is van de resistente vorm van deze schimmel zijn er weinig behandelopties en dat verhoogt de kans op overlijden.
- De Kamer is toegezegd inzichtelijk te maken welke bronnen er zijn waar de resistentie zich ontwikkelt en kan handhaven.
- Uit een eerste en afgerond onderzoek werd resistente *Aspergillus* vooral aangetroffen in de compost uit bloembollenteelt, boomteelt, groenafval- en houtcompostering. Daarnaast blijkt dat de aanwezigheid van azolen én de groeiomstandigheden gezamenlijk van invloed zijn op de resistentie bij de schimmel.
- Vervolg onderzoek is gestart dat inzicht moet geven in de factoren die de resistentie ontwikkeling beïnvloeden. Beide onderzoeken zullen naar verwachting aangrijpingspunten geven voor praktische maatregelen die de verspreiding en ontwikkeling van resistente *Aspergillus* kunnen verminderen.

2 Achtergrond en stand van zaken

- Azolen (schimmelwerende stoffen) hebben een breed toepassingsgebied, naast medicijnen, diergeneesmiddelen en cosmetica worden ze ook gebruikt in gewasbeschermingsmiddelen om schimmels te bestrijden en in biociden zoals voor houtverduurzaming, behanglijm, schimmelwerende kitten en verven. *Aspergillus* komt algemeen voor in het milieu. De resistente schimmel wordt internationaal gevonden.
- De waarneming dat in toenemende mate resistente *Aspergillus fumigatus* wordt gevonden bij patiënten met een *Aspergillus*-infectie was aanleiding om onderzoek te doen naar de bronnen van de resistentie. Het RIVM, Radboudumc, Wageningen Universiteit (WU) en het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM) zijn dit onderzoek in mei 2015 in opdracht van VWS gestart. Het eerste onderzoek naar de resistentiebronnen is inmiddels afgerond.
- Resistente *Aspergillus* is vooral aangetroffen in compost in de bloembollenteelt, boomteelt, groenafval- en houtcompostering. Niet uit te sluiten is dat er nog andere 'hotspots' zijn. Uit het onderzoek blijkt dat naast de aanwezigheid van azolen ook diverse andere factoren invloed hebben op de groei van de schimmel (zoals verblijftijd, temperatuur, vochtigheid en zuurgraad) en de resistentie bij *Aspergillus* beïnvloeden. LNV financiert dit vervolgonderzoek waarin deze factoren nader worden gedefinieerd. Resultaten daarvan worden medio 2018 verwacht.
- De uitkomsten van beide onderzoeken zullen naar verwachting aangrijpingspunten geven voor praktische maatregelen die de ontwikkeling en de verspreiding van resistente *Aspergillus* kunnen verminderen.
- In februari 2014 is de motie Ouwehand (Kamerstuk 27 858, nr. 222) aangenomen, die het kabinet verzoekt om vijf azolen van de markt te halen. In reactie hierop heeft het kabinet in april 2014 aangegeven dat er geen wetenschappelijke onderbouwing is voor een dergelijke maatregel en dat er verschillende andere maatregelen genomen zullen worden waaronder aanvullend onderzoek over de relatie tussen het gebruik van azolen en het ontstaan en overleven van resistente schimmelstammen (Kamerstuk 27 858, nr. 264). De Kamer is per brief in mei 2016 (Kamerstuk 27 858, nr. 365) over de start van dit onderzoek geïnformeerd.
- Op basis van de nu bekende onderzoeksresultaten heeft RIVM een aantal beleidsaanbevelingen gedaan: onderzoek hoe de mens besmet raakt met resistente sporen, neem de behandeling van organisch afval onder de loep, pas verschillende vormen van schimmelbeheersing toe die effectief zijn tegen doel organismen én minder selectiedruk uitoefenen op *Aspergillus*.
- Het kabinet heeft de Tweede Kamer is op 4 december 2017 geïnformeerd over het onderzoek naar azolenresistentie bij de schimmel *Aspergillus*. De Kamer is toegezegd dat zij medio 2018 informatie ontvangt over de vervolgstappen, waarin ook het beleidsadvies van het RIVM wordt betrokken.
- Het Ctgb zal bezien op basis van de RIVM-rapporten of en zo ja hoe extra voorschriften op het etiket moeten worden opgenomen.

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Buiten reikwijdte verzoek

- [Redacted text]
- [Redacted text]
- [Redacted text]
- [Redacted text]
- [Redacted text]
- [Redacted text]
- [Redacted text]
- [Redacted text]
- [Redacted text]
- [Redacted text]
- [Redacted text]
- [Redacted text]
- [Redacted text]
- [Redacted text]

- [Redacted text]
- [Redacted text]
 - [Redacted text]

[Redacted text]

- [Redacted text]
- [Redacted text]
 - [Redacted text]

[Redacted text]

- [Redacted text]

[Redacted text]

[Redacted text]

- [Redacted text]
- [Redacted text]
- [Redacted text]
- [Redacted text]

Criteria identificatie hormoonverstorende stoffen

1 Kern

- De Europese Commissie heeft op 29 november jl. in het Standing Committee on Plants, Animals Food en Feed (SCoPAFF) een voorstel aan de lidstaten voorgelegd met aangepaste wetenschappelijke criteria om hormoonverstorende werkzame stoffen te identificeren op basis van de Europese gewasbeschermingsverordening (EG) nr.1107/2009.
- Deze aangepaste wetenschappelijke criteria zijn gebaseerd op de huidige stand van de wetenschap. Stoffen die volgens deze criteria hormoonverstorend zijn voor de mens of niet-doelwitorganismen zijn niet toelaatbaar als gewasbeschermingsmiddel en worden niet verder beoordeeld.
- Het voorstel bevat niet de door Nederland bepleite uitzondering voor werkzame stoffen die een bedoelde hormoonverstorende werking hebben op insecten, maar niet op hogere organismen zoals zoogdieren (en mensen).
- In het SCoPAFF van 12 en 13 december jl. bleek na stemming dat er een gekwalificeerde meerderheid was voor het Commissievoorstel. Nederland heeft zich onthouden van stemming, omdat de uitzonderingsmogelijkheid ontbrak. De Kamer is hierover geïnformeerd (Kamerstuk 34 510 Nr. 9).
- Nederland probeert nu via de Raad om voor werkzame stoffen met een bedoelde hormoonverstorende werking in de Gewasbeschermingsverordening dezelfde uitzonderingsmogelijkheid op te nemen als in de Biocidenverordening voor deze groep stoffen. Daardoor kunnen ook deze werkzame stoffen risicogebaseerd (verwaarloosbaar risico op blootstelling) worden beoordeeld en vervalt de benadering van verwaarloosbare blootstelling.

2 Achtergrond en stand van zaken

- De Europese Commissie heeft op 15 juni 2016 het eerste voorstel gedaan voor criteria om hormoonverstorende stoffen te identificeren. Begin september 2016 heeft het kabinet een BNC-fiche met het kabinetsstandpunt naar de Tweede Kamer gestuurd, daarin is gemeld dat het kabinet het voorstel van de Europese Commissie ten principale steunt.
- Op 4 juli 2017 hebben de lidstaten ingestemd met het voorstel van de Europese Commissie, inclusief de bovengenoemde uitzonderingsmogelijkheid. Nederland heeft toen voor gestemd.
- Het Europese Parlement heeft op 3 oktober 2017 tegen het voorstel van de Europese Commissie gestemd. De reden was dat het Europees Parlement meent dat de Europese Commissie met de uitzonderingsbepaling buiten diens mandaat is gegaan.
- De Europese Commissie heeft vervolgens op 29 november jl. een nieuw voorstel aan de lidstaten gedaan, waar de uitzonderingsmogelijkheid niet meer was opgenomen. De Europese Commissie wil hiermee tegemoetkomen aan de kritiek van het Europees Parlement. De inzet van Nederland om tot een compromis te komen is niet gelukt.
- Het vervolg is nu de zogenoemde voorhangprocedure ('scrutiny procedure'). Dit houdt in dat de Raad en het Europees Parlement drie maanden de tijd hebben om op het door lidstaten in het SCoPAFF aangenomen voorstel te reageren. Er kan in dit geval alleen worden goedgekeurd of niet-goedgekeurd. De Europese Commissie stelt voor het voorstel in de Raad als A-punt af te handelen.
- Nederland probeert nu via de Raad middels een voorstel om in de Gewasbeschermingsverordening dezelfde uitzonderingsbepaling op te nemen als in de Biocidenverordening. Daarmee kan in de Gewasbeschermingsverordening bij uitzondering voor werkzame stoffen met een specifiek en bedoelde hormonale werking risicogebaseerd (verloosbare risico) worden beoordeeld in plaats van met de gevaarbenadering (verwaarloosbare blootstelling). De Europese Commissie heeft dit voorstel eerder ingetrokken, maar wilde na de stemming over de wetenschappelijke criteria dit apart afhandelen.
- EFSA stelt in opdracht van de Europese Commissie een Guidance document op. Aan de hand van een dergelijk document is een geharmoniseerde beoordeling door de lidstaten mogelijk. Het Ctgb en het RIVM participeren in de totstandkoming van de Guidance.

3 Nederlands standpunt

- Nederland is een voorstander van de door de Europese Commissie voorgestelde criteria, omdat ze zijn gebaseerd op de huidige stand van de wetenschap en daardoor beter zijn dan de interim-criteria die nu worden gebruikt.

Metam-natrium (geüpdatet)

Kern

- De Kamer is sinds mei 2016 niet meer geïnformeerd over dit onderwerp.
- Er ligt een actuele uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) dd. 30 januari 2018 die de noodmaatregelen vernietigt van het College voor de Toelating van Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden (Ctgb) voor grondontsmettingsmiddelen op basis van metam-natrium, vanwege mogelijke risico's voor omwonenden.
- Als gevolg hiervan mag metam-natrium weer gebruikt worden conform het oorspronkelijke gebruiksvorschrift. De landbouwsector (LTO en KAVB) heeft directie PAV formeel gemeld geen gebruik te zullen maken van deze mogelijkheid.
- Om omwonenden van intensief bespoten buitenteelten te beschermen, loopt een blootstellingonderzoek. De staatsecretaris van IenW is hiervoor verantwoordelijk.

Achtergrond en stand van zaken

- Metam-natrium is een werkzame stof in een gewasbeschermingsmiddel dat wordt ingezet voor grondontsmetting; het bestrijdt onder meer bodemaaltjes. De stof heeft een status als "candidate for substitution". Dit betekent dat de EU de stof wil vervangen door alternatieven. In NL zijn twee middelen op basis van metam-natrium toegelaten in de teelt van onder meer bloembollen, aardbeien en aardappelen. Er geldt een meldplicht bij de NVWA voor het gebruik van metam-natrium. Percelen mogen slechts eenmaal per vijf jaar behandeld worden.
- In 2014 is door het Ctgb ingegrepen in het gebruik van grondontsmettingsmiddelen op basis van metam-natrium: het Ctgb heeft de middelen tijdelijk geschorst waarna een herbeoordeling is uitgevoerd op de risico's voor omwonenden in nauwe samenwerking met de Belgische autoriteiten. Die herbeoordeling wees uit dat onaanvaardbare risico's voor omwonenden (met name kleine kinderen) niet konden worden uitgesloten. Na de herbeoordeling heeft het Ctgb de tijdelijke schorsing weer opgeheven en zijn aanvullende, beperkende toepassingsvoorwaarden voor metam-natrium opgelegd.
- Het Ctgb nam zijn besluit op basis van art. 71 van de Verordening Gewasbescherming. Dit artikel biedt de mogelijkheid om met een noodmaatregel in te grijpen in een toelating als er sprake is van nieuwe informatie waaruit blijkt dat er een risico is voor mens, dier of milieu. De noodmaatregel betrof het opleggen van de volgende beperkende toepassingsvoorwaarden:
 - Er mag een maximale oppervlakte van 1 hectare behandeld worden, met minimaal 150 meter afstand tussen behandelde velden;
 - Dek de behandelde grond direct na toepassing af met VIF (Virtually Impermeable Film) folie gedurende een periode van ten minste 14 dagen;
 - Een bufferzone van ten minste 150 meter moet toegepast worden tussen de te behandelen velden en de kadastrale grens van woningen en overige verblijfsplaatsen waar mensen langere tijd verblijven, zoals winkels, bedrijven en kantoren;
 - Het middel dient op ten minste 20 cm diepte ingebracht te worden.
- Het besluit werd genomen vooruitlopend op de herbeoordeling door België van metam-natrium in de Europese centrale zone. Die herbeoordeling is nu afgerond en heeft in België geleid tot een nieuwe toelating per september 2017. De Belgische toelatingsautoriteit heeft daarbij iets andere risico beperkende maatregelen voorgesteld voor de EU centrale zone. Het te behandelen oppervlak is groter, bufferzones zijn kleiner, maar afdekken moet nu met TIF (Totally Impermeable Film) gedurende 42 dagen (i.p.v. 14 dagen). Achtergrond hiervan is dat België in haar beoordeling nieuwe informatie van de producent heeft meegewogen over de risico's van metam-natrium.
- Het Ctgb is nu aan zet om als Concerned Member State de herregistratieaanvraag voor Nederland te beoordelen. Daarbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de Belgische beoordeling (de in NL aangevraagde toepassingen zijn niet geheel hetzelfde als in België) en aanvullend zullen nationaal specifieke elementen worden beoordeeld. Het besluit voor Nederland wordt naar verwachting eind 2018 genomen.
- De rechter oordeelde op 30 januari jl. dat het Ctgb de maatregelen op basis van art. 71 niet had mogen nemen en vernietigde de besluiten van het Ctgb. Kernpunt in de uitspraak van het CBb is de vraag hoe het risico voor omwonenden gewogen moet worden. Het CBb redeneert dat zich geen zodanige risico's hebben voorgedaan, dat gebruik van een noodmaatregel gerechtvaardigd en proportioneel is. Het Ctgb was van mening dat, gelet op een incident dat zich eerder in Nederland had voorgedaan, de oorspronkelijke aannames over metam-natrium niet voldeden. Dat was reden de toelating te schorsen en, na enkele maanden waarin een

nieuwe beoordeling werd opgesteld, onder stringente condities metam-natrium weer op de markt toe te laten.

- Als gevolg van de beperkende maatregelen door het Ctgb is de afzet van middelen op basis van metam-natrium verminderd en is het behandeld areaal in NL sterk afgenomen. De Kamer is hierover in 2016 geïnformeerd (Kamerstuk 27858, nr. 348, nr. 323). Het is nog onduidelijk of de toelatinghouder n.a.v. de CBB uitspraak een financiële claim zal indienen.
- Het behandeld areaal betrof in 2017 volgens de NVWA in totaal 72 ha. Hiervan was ruim 80% ten behoeve van de bloembollenteelt.
- In reactie op deze uitspraak heeft de toelatinghouder een aanvraag ingediend om vanuit product stewardship aanvullende toepassingsvoorwaarden ter bescherming van omwonenden op te nemen in het Wettelijk Gebruiksvoorschrift. Deze voorgestelde toepassingsvoorwaarden betreffen de volgende restricties:
 - *Het middel dient op ten minste 20 cm diepte ingebracht te worden.*
 - *Er mag een maximale oppervlakte van 5 hectare behandeld worden.*
 - *Dek de behandelde grond direct na toepassing af met VIF (Virtually Impermeable Film) folie gedurende een periode van ten minste 14 dagen.*
 - *Een bufferzone van ten minste 30 meter moet toegepast worden tot de erfafscheiding van woningen en overige verblijfsplaatsen waar mensen langere tijd verblijven, zoals scholen, winkels, bedrijven en kantoren.*
- De voorgestelde toepassingsvoorwaarden zijn gebaseerd op de zonale herbeoordeling door zonaal rapporteur België. Ctgb heeft deze beoordeling in haar overweging betrokken en kan instemmen met de conclusie van zonaal rapporteur België, dat bij bovengenoemde restricties het gebruik van het middel voor omwonenden veilig is. Het Ctgb heeft op 23-02-2018 besloten over deze etiketwijziging. De toelatinghouder heeft aangegeven geen gebruik te willen maken van respijtermijnen. Dit betekent dat gebruik volgens een oud etiket per 23-02-2018 niet meer is toegestaan.
- De landbouwsector zet sinds het ingrijpen van het Ctgb in 2014 meer in op natuurlijke en niet-chemische alternatieven voor grondontsmetting. Daartoe zijn meerdere mogelijkheden, waarover de Kamer is geïnformeerd (Kamerstuk 27858, nr. 323):
 - Inzet van vanggewassen, waaronder Afrikaantjes en Raketblad;
 - Anaerobe grondontsmetting door middel van grondafdekking;
 - Inundatie (het onder water zetten van land). Dit wordt enkel toegepast op zandgronden en vlakke percelen, in Noord- en Zuid-Holland, met dijken of mobiele damwanden.

4 Krachtenveld

5.2.1 Woo

[Redacted content]

5 Spreeklijn AO

5.2.1 Woo

[Redacted content]

5.2.1 Woo

- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]

Stapeling – gezondheidseffecten

1 Kern

- Cumulatie en stapeling van gewasbeschermingsmiddelen en de risico's ervan is een terugkerend thema en speelt al enige tijd: er moet rekening gehouden worden met cumulatieve effecten bij de beoordeling in het kader van de toelating van gewasbeschermingsmiddelen (uw verantwoordelijkheid), maar ook bij de vaststelling van de gezondheidskundige grenswaarden (verantwoordelijkheid VWS).
- Op dit moment wordt in de EU gewerkt aan een methodiek voor het beoordelen van cumulatie effecten in het kader van de toelating van gewasbeschermingsmiddelen. Nederland stelt zich hierbij heel actief op (RIVM levert veel expertise en is de voortrekker).
- U en uw collega van VWS proberen dit proces bespoedigen door de EC en de andere lidstaten op de noodzaak tot actie te wijzen.
- De NVWA stelt zich als handhaver op het punt dat zij slechts normen kan handhaven die zijn vastgesteld. Dit is juist, zij kan niet anders dan de wettelijke normen handhaven. De NVWA wordt ten onrechte aangesproken op het normstelsel. Dit laatste wordt in de EU ontwikkeld (EFSA en lidstaatautoriteiten) en vervolgens vastgesteld (door de Europese Commissie en de lidstaten).
- Het Ctgb houdt in de toelatingsbeoordeling van middelen wel rekening met een cumulatief effect door een extra ruime veiligheidsmarge in te bouwen. Hierbij wordt ook rekening gehouden met het feit dat een stof op verschillende voedingsmiddelen kan voorkomen.

2 Achtergrond en stand van zaken

- De in het artikel in Trouw van november 2017 beschreven 'cocktail effecten' van gewasbeschermingsmiddelen op aardbeien zijn op uw verzoek (en dat van uw VWS collega) door de experts van de NVWA, het RIVM en het Ctgb bezien. Genoemde residu-waarden die zijn gevonden op aardbeien blijven onder de MRL.
- Op grond van deze meetgegevens is er daarom – volgens het Ctgb - geen reden tot zorg voor de gezondheid van consumenten van aardbeien. Op basis van een 'quick & dirty' inschatting deelt het RIVM dit oordeel, echter er is door het RIVM nog niet gekeken naar de bijdrage van andere voedingsmiddelen.

3 Nederlands standpunt

Nederland vindt dat er rekening gehouden moet worden met cumulatieve effecten bij de beoordeling in het kader van de toelating van gewasbeschermingsmiddelen.

4 Krachtenveld

5.2.1 Woo

- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]

5 Spreeklijn AO

5.2.1 Woo

- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]

Goede klachtenstructuur voor omwonenden

1 Kern

- De Tweede Kamer is toegezegd dat er een goede klachtenstructuur ingericht zou worden, waar omwonenden terecht kunnen met vragen en klachten over gewasbeschermingsmiddelen.
- Deze klachtenstructuur is ingericht. De Tweede Kamer is hierover inmiddels twee keer geïnformeerd.

2 Achtergrond en stand van zaken

- Het is belangrijk dat omwonenden weten waar ze met vragen en klachten terecht kunnen over gewasbeschermingsmiddelen, dat ze antwoorden krijgen en dat er een vorm van registratie wordt bijgehouden.
- Er komen elk jaar ongeveer 80 klachten – 2015 en 2016 – binnen bij de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) en bij de NVWA. Deze klachten zijn gerelateerd aan onzorgvuldig gebruik en ondervonden hinder (zoals stank en irritatie van luchtwegen).
- De NVWA heeft deze meldingen onderzocht en bij fysieke klachten of bezorgdheid om de gezondheid doorverwezen naar de GGD. Een belangrijk deel van de meldingen bij de GGD komt voort uit bezorgdheid en niet direct uit gezondheidsklachten. Meldingen bij de GGD kunnen aanleiding geven tot vervolgacties, zoals overleg met gemeenten of bijeenkomsten met burgers.
- Er is een relatie tussen de gezondheidsverkenning die VWS uitvoert en waarover dit voorjaar zal worden gerapporteerd en het blootstellingsonderzoek die de staatssecretaris van IenW samen met u uitvoert. Hierover zal voor het eind van het jaar worden gerapporteerd.

3 Nederlands standpunt

- Het is belangrijk om te beschikken over een goede klachtenstructuur waar omwonenden terecht kunnen en waar adequate acties op volgen.

4 Krachtenveld

5.2.1 Woo

5 Spreeklijn AO

5.2.1 Woo

buiten reikwijdte verzoek

- buiten reikwijdte verzoek

buiten reikwijdte ver

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

buiten reikwijdte verzoek

[Redacted]

- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]

buiten reikwijdte verzoek

buiten reikwijdte ve

[Redacted text block]

[Redacted text block]

buiten reikw jdte verzoek

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]